

A. F. Tempelaar

Het MAB vóór 50 jaar

mei 1936

In dit nummer reageert J. O. van Gruisen op het artikel van J. J. M. H. Nijst in de nummers Nov. en Dec. 1935, waarin het probleem van de afschrijvingen werd aangesneden. Nijst toonde zich voorstander van afschrijvingen op basis van vervangingswaarde en meende nu op grond van een arrest van de Hoge Raad, dat het ook mogelijk zou zijn fiscaal op basis van die waarde te mogen afschrijven. Van Gruisen argumenteert met voorbeelden, dat de wens de vader van de gedachte van Nijst moet zijn geweest. Die wens was zijns inziens ijdel.

De tijd heeft Van Gruisen gelijk gegeven; het is nog altijd een vrome wens gebleven. De schrijver eindigt zijn reactie met de opmerking, dat het voor hem nog de vraag is of een consequente toepassing door de fiscus van het beginsel van de vervangingswaarde 'in deze tijd' voor de belastingbetaler reden tot verheugenis zou geven. (Het was namelijk de tijd van deflatie.)

S. Kleerekoper, toen nog Drs., behandelt het probleem van de 'kosten' in de sociaal-economische en in de bedrijfs-economische literatuur. De schrijver was een scherpzinnig econoom, met een uitstekend analytisch vermogen en een bepaald niet zachtaardige stijl van kritiek. Hij was voor velen een gevreesd examiner, mede vanwege zijn kritische onderbrekingen van het betoog van de kandidaat. Mijn eigen ervaring - in 1938 als examinandus voor MO Boekhouden en later als bijzitter of mede-examinator voor de accountancy examens - was, dat als men zich door die kritiek en interrupties niet al te veel van de wijs liet brengen, het eindoordeel van examiner Kleerekoper milder was dan men vreesde.

De basisgedachte van het artikel van Kleerekoper betreft het tweeledig karakter van ieder kostenelement: hetgeen kosten voorstelt voor de een, betekent inkomen voor de ander. Voor zover de sociale economie door de grensnutschool (Oostenrijkse School) is beïnvloed kent zij de producent geen zelfstandige invloed toe op het proces van de prijsvorming. Daarentegen stelt de bedrijfseconomie het kostprijsprobleem om te doen uitkomen, dat door middel van de kostprijs de producent een zekere invloed op de marktprijs uitoefent. De schrijver zal nader ingaan op de oorzaken van de 'verwarring', gebiedsoverschrijdingen en doublures, waaraan de twee verwante takken der economie zich hebben bezondigd. In dit artikel beperkt hij zich tot de sociale economie. De schrijver citeert uitspraken van een

aantal groten zoals Adam Smith, David Ricardo ('corn is not high because a rent is paid, but a rent is paid because corn is high'--- er was toen nog geen EEG-beleid!), Von Böhm-Bawerk en Karl Marx. De beschouwingen worden zeer theoretisch. De conclusie van Kleerekoper is, dat de sociale economie het onderzoek naar het verschijnsel van de prijs beperkt heeft tot een analyse van het verbijzonderen van de opbrengst van de produkten naar de functies van de verschillende produktie-factoren. Derhalve alleen een onderzoek naar het verbijzonderen van het inkomen; het verbijzonderen naar de kostenzijde heeft zij zo goed als zeker overgeslagen. De schrijver eindigt dit artikel met de opmerking, dat het rationeel zou zijn, dat er een arbeidsverdeling zou komen tussen de beide delen van de economie; de theorie van het verbijzonderen naar de inkomenszijde door de sociale economie, die naar de kostenzijde door de bedrijfseconomie.

Het najaarsexamen 1935 van het NIVA had voor Accountancy C (Controleleer) onder meer de vraag of een opdracht tot balanscontrole van een bankierskantoor mocht worden aanvaard. Het betrof een kleine bank met een klein aantal aandeelhouders en veel crediteuren. Ja, zei Abr. Mey bij de uitwerking, want de winst- en verliesrekening was alleen van belang voor weinig aandeelhouders, in tegenstelling tot de balans, welke de positie aangeeft waarbij een groot aantal derden belang heeft. De opdracht mocht zijns inziens worden aanvaard ongeacht of de opdracht een eenmalige dan wel een continuele opdracht beoogde.